

แนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

Guidelines for Enhancing Creative Thinking for Teachers Under The Secondary

Educational Service Area Office 21

นิตยา ดุลณีย์¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธัชชัย จิตรนันท์²

Nittaya Dullanee¹ Asst. Prof. Dr.Thatchai Chittranun²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 และ 2) พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 325 คน ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ดำเนินการพัฒนาแนวทาง และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. แนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู ด้านบุคคล 3 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด 21 แนวทาง และการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู ด้านองค์กร 3 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด 24 แนวทาง รวม 25 ตัวชี้วัด 45 แนวทาง และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to study the current state, the desirable state of enhancing creative thinking for teachers under the secondary educational service area office 21 and 2) to developing the guidelines for enhancing creative thinking for teachers under the secondary educational service area office 21. The research

คำสำคัญ: แนวทางการเสริมสร้าง, ความคิดสร้างสรรค์ของครู, การเสริมสร้างครู

¹การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Master of Education Program in Educational Administration and Development Mahasarakham University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²Course Teacher in Master of Education Program in Educational Administration and Development Program Mahasarakham University

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: นิตยา ดุลณีย์, pair191030@gmail.com

รับเมื่อ 11 เมษายน 2563 แก้ไข 12 พฤษภาคม 2563 ตอรับ 14 พฤษภาคม 2563

divided to 2 phases, the first phase was study the current state, the desirable state of enhancing creative thinking for teachers under the secondary educational service area office 21 collected data from 325 samples, the second phase was developed the guidelines for enhancing creative thinking for teachers under the secondary educational service area office 21 and assessed the suitability and feasibility of guidelines by 7 luminaries. Descriptive statistics used to analysis data were mainly percentage, average and standard deviation.

The result of this research were found:

1. The current state of enhance creative thinking for teachers under the secondary educational service area office 21 overall were at moderate levels and the desirable state overall were at high levels.

2. The guidelines for enhancing creative thinking for teachers under the secondary educational service area office 21 included the enhancing creative thinking for teachers on personal aspect were 3 elements 14 indicators and 21 guidelines and on organization aspect were 3 elements 11 indicators and 24 guidelines, overall, 25 indicators 45 guidelines and the result of assessed the suitability and feasibility of guidelines both overall were at high levels.

Keywords: Enhancing Guidelines, Teachers' Creative Thinking, Teacher Enhancing

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยได้นำมากำหนดเป็นเป้าหมายการจัดการศึกษา ดังที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 24 ข้อ 2 และข้อ 3 ว่า “ให้สถานศึกษาฝึกกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญกับสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขโดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ทำให้ได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 9) ความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการคุณธรรมและสติปัญญาของผู้เรียน เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดในขั้นสูง คือ การสังเกต การแก้ปัญหา การค้นพบ การวิเคราะห์ การตั้งสมมติฐานการคาดคะเน การทดสอบ (Schirmacher, 1998, pp. 13-20) และการสื่อสารความรู้สึก ของตนเองกับผู้อื่นผ่านวัจนภาษาและอวัจนภาษา ซึ่งความคิดสร้างสรรค์แสดงให้เห็นถึงมุมมองและความเข้าใจของผู้เรียนที่มีต่อโลกรอบตัว (Duffy, 1998, pp. 4-5) ความคิดสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนจึงมิใช่การเน้นที่คุณภาพของผลผลิต แต่เป็นการสนุกสนานไปกับกระบวนการอย่างสร้างสรรค์ (Essa, 2003, pp. 36-37) แม้ว่าผลงานของผู้เรียนอาจถูกจำกัดด้วยระดับทักษะและพัฒนาการด้านร่างกาย แต่ผลงานที่ผู้เรียนสร้างสรรค์ขึ้นมาจากกระบวนการต่าง ๆ นั้น สะท้อนความสร้างสรรค์ที่สูงมาก (Koster, 2001, pp. 169)

ปัญหาของการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันก็คือ นักเรียนนักศึกษาเป็นจำนวนมากมีจุดอ่อนที่คิดไม่เป็น หรือไม่ยอมที่จะคิด ขาดจินตนาการและแรงบันดาลใจของตัวเอง ทำให้ชีวิตไม่มีเป้าหมาย บอกไม่ได้ว่าในอนาคตตนเองต้องการจะทำอะไร ปล่อยให้กระแสสังคมพัดพาไปอย่างไร้ทิศทาง ซึ่งมีภาพสะท้อนการจัดการศึกษาว่า นักเรียนนักศึกษาไทยไม่ใช่คนช่างคิด ไม่ช่างซักถาม ชอบการบอกจด สามารถฟังบรรยายการสอนได้ตลอดเทอมโดยไม่มีคำถามซึ่งแตกต่างจากนักศึกษาในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นชาวตะวันตกหรือเอเชียบางชาติ และถ้าได้มีการวิเคราะห์กันอย่างลึก ๆ แล้ว ถึงแม้ว่าจะมีการปฏิรูปการศึกษาผ่านไปหลายปี เด็กไทยก็ยังคงมีปัญหาด้านการคิดอยู่ ดังปรากฏในรายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในรอบ 4 ปี หลังจากที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

มีผลบังคับใช้ จากผลการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปประเด็นสำคัญ กล่าวคือ นักเรียนด้วยเรื่องการคิด สอดคล้องกับผลการประเมินนักเรียนในโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Program for International Student Assessment: PISA) ซึ่งเป็นผลการประเมินการเรียนรู้เปรียบเทียบกับนานาชาติของเด็กอายุ 15 ปี ดำเนินการโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา (OECD) ที่เน้นวัดทักษะการคิดและผลการวัดความถนัดทางการศึกษา (SAT) ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีความสามารถในการคิด ในระดับที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงโดยเร็ว และแม้กระทั่งบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ดีที่สุดของเมืองไทย ก็ยังคิดไม่เป็น ดังนั้น หากการศึกษาของไทยไม่เร่งสอนให้นักเรียนนักศึกษาไทยคิดเป็น ก็จะทำให้เกิดความเสียหายต่อชาติอย่างมาก ดังนั้น การจะพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ครูมีทักษะความคิดเชิงสร้างสรรค์จนสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ได้จากความสำคัญดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความคิดเชิงสร้างสรรค์ และจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีทักษะความคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพราะความคิดสร้างสรรค์ถูกระบุเป็นคุณลักษณะสำคัญของคนเก่งหรือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิตตามเจตนารมณ์แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 109)

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นอย่างไร
2. แนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ควรเป็นอย่างไร และมีความเหมาะสมกับความเป็นไปได้ในระดับใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัย โดยใช้องค์ประกอบของการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู (Osborn, 1957; Gordon, 1961; อารี พันธุ์มณี, 2557; สำนักงาน ก.พ., 2559; ธนกร คงรัตน์, 2560) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู ด้านบุคคล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
 - 1.1 การปรับทัศนคติส่วนบุคคล

- 1.2 การฝึกทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์
 - 1.3 การฝึกฝนความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม
 2. การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู ด้านองค์กร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
 - 2.1 การสร้างบรรยากาศในการทำงาน
 - 2.2 การปรับวัฒนธรรมองค์กร
 - 2.3 การส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและแรงจูงใจ
- ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 2,014 คน จาก 56 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 325 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ สอบถาม เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert (Likert Ratings Scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง จำนวน 1 ฉบับ

วิธีการรวบรวมข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นหนังสือนำ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนที่มีระยะทางไม่เกิน 15 กิโลเมตร ด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านตู้รับ-ส่ง หนังสือราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 และติดต่อขอรับคืนด้วยตนเอง สามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนมาได้ จำนวน 272 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.69 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด และผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งการสัมภาษณ์ครูต้นแบบและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ครูต้นแบบ ซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์เพื่อสังเคราะห์วิธีการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยศึกษาจากครูที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่า OBEC AWARDS จำนวน 4 คน

1.2 คณะผู้ทรงคุณวุฒิผู้ทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง จำนวน 7 คน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า มีการปฏิบัติโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้านองค์กร และการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้านบุคคล มีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลางทั้งสองด้าน

สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่ามีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้านบุคคล และการเสริมสร้างความคิด
เชิงสร้างสรรค์ ด้านองค์กร มีระดับความคิดเห็นในระดับมากทั้งสองด้าน

2. แนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 21 ประกอบด้วย การเสริมสร้างคุณลักษณะความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู ด้านบุคคล 3 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด
21 แนวทาง และการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู ด้านองค์กร 3 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด 24 แนวทาง
รวม 25 ตัวชี้วัด 45 แนวทาง และมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

2.1 การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้านบุคคล

2.1.1 การฝึกทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์

2.1.1.1 ครูสามารถตั้งคำถามเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำสู่การพัฒนา การพัฒนาตนเองและพัฒนา
ผู้เรียนได้

2.1.1.2 ครูมีทักษะในการปฏิบัติงาน และพัฒนางานในหน้าที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ

2.1.1.3 ครูมีทักษะในการศึกษาค้นคว้า และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กร

2.1.1.4 ครูมีความคิดเชิงบวกและคิดอย่างพหุบุคคล

2.1.1.5 ครูสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างหลากหลาย

2.1.1.6 ครูสามารถคิดในรูปแบบการอุปมาและคิดในเชิงจินตนาการ

2.1.2 การปรับทัศนคติส่วนบุคคล

2.1.2.1 ครูมีความมุ่งมั่นและศรัทธาในการพัฒนาตนเองด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์

2.1.2.2 ครูมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์การพัฒนางาน

และการพัฒนาองค์กร

2.1.2.3 ครูตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาองค์กร

ด้วยความคิดเชิงสร้างสรรค์

2.1.3 การฝึกฝนความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม

2.1.3.1 ครูจัดทำแผนการปฏิบัติและระบุผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

2.1.3.2 ครูมีการวิเคราะห์ประโยชน์ อุปสรรค ผลกระทบจากการปฏิบัติสำเร็จและไม่สำเร็จ

2.1.3.3 ครูมีความอดทนทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดไม่คั่งค้าง

2.1.3.4 ครูมีการตรวจสอบวิธีการ หรือขั้นตอนการทำงาน เพื่อนำสู่การพัฒนาให้ดีขึ้นเสมอ

2.1.3.5 ครูมีการประเมินผลความสำเร็จและข้อผิดพลาดของตนเอง และสะท้อนการปฏิบัติ

เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น

2.2 การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้านองค์กร

2.2.1 การปรับวัฒนธรรมองค์กร

2.2.1.1 ทุกคนในองค์กรมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ยอมรับและชื่นชมความสำเร็จ

ซึ่งกันและกัน

2.2.1.2 มีกิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ

อย่างน้อยเดือนละ 3 ครั้ง

2.2.1.3 ทุกคนในองค์กรให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่คาดว่าจะจะเป็นปัญหาหรือส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีภายในองค์กร

2.2.1.4 ผู้บริหารและบุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อกัน มุ่งเน้นความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ และผลสำเร็จที่มีร่วมกัน

2.2.2 การสร้างบรรยากาศในการทำงาน

2.2.2.1 ผู้บริหารองค์กรตระหนักถึงความสำคัญและเป็นแบบอย่างในการเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในองค์กร

2.2.2.2 ผู้บริหารสนับสนุนการทำงานเป็นทีม ให้ทุกคนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบร่วมกันทั้งความดี ความชอบและความผิดพลาดโดยไม่โทษบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2.2.2.3 สถานที่ทำงานสะอาด สวยงาม อากาศถ่ายเทดี และมีบรรยากาศที่เหมาะสมและเอื้อต่อการทำงาน

2.2.2.4 ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการสื่อสารที่ดี ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อคำพูดและการกระทำของตนเอง

2.2.3 การส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและแรงจูงใจ

2.2.3.1 ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนางานหรือการสร้างสรรคผลงานของบุคลากร เพื่อพัฒนางานและพัฒนาองค์กร

2.2.3.2 มีการนำผลงานที่เกิดการรวมกิจกรรมไปเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบหรือการเลื่อนขั้นเงินเดือน หรือมีการสนับสนุนด้านรางวัล ตามความเหมาะสม

2.2.3.3 สถานศึกษามีกระบวนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้านองค์กร และการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้านบุคคล มีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลางทั้งสองด้าน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่ามีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้านบุคคล และการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้านองค์กร มีระดับความคิดเห็นในระดับมากทั้งสองด้าน จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ยังไม่มีการพัฒนาหรือการเสริมสร้างคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์สำหรับครูเท่าที่ควร และจากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งมีผลการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีความต้องการให้มีการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธัญญรัตน์ บัวพันธ์ (2558, หน้า 68) ได้ศึกษาการนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า

มีสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงถึงความต้องการได้รับการพัฒนาด้านคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ เช่นเดียวกัน

2. แนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู ด้านบุคคล 3 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด 21 แนวทาง และการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู ด้านองค์กร 3 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด 24 แนวทาง รวม 25 ตัวชี้วัด 45 แนวทาง ผลการพัฒนาแนวทางได้ศึกษาวิจัยและนำเสนอองค์ประกอบหลักของแนวทาง เป็น 2 องค์ประกอบ คือ ด้านบุคคล และด้านองค์กร โดยแนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ด้านบุคคล ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การฝึกทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ 2) การปรับทัศนคติส่วนบุคคล และ 3) การฝึกฝนความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม สะท้อนให้เห็นว่า การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู ด้านบุคคล ครอบคลุม 3 ส่วนสำคัญ คือ การเสริมสร้างให้ครู พัฒนาฐานความรู้ของตนเอง พัฒนาทักษะด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาทัศนคติในเชิงบวกทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และองค์กร ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ธนกร คงรัตน์ (2560, หน้า 88) ได้นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้านบุคคล คือ สมรรถนะของบุคลากรในองค์กร แบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ และแนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ด้านองค์กร ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ประกอบไว้ว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การสร้างบรรยากาศในการทำงาน 2) การปรับวัฒนธรรมองค์กร 3) การส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและแรงจูงใจ ซึ่งองค์ประกอบย่อย ทั้ง 3 มีความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู เพราะเมื่อครูได้ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี วัฒนธรรมองค์กรที่ดี ไม่มีความกดดันในการปฏิบัติหน้าที่ และในระดับผู้บริหารและองค์กร ยังมีการส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานเพื่อเปิดโอกาสให้แก่ครูได้นำความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนางานย่อมส่งผลให้สามารถเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ของครูได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนกร คงรัตน์ (2560, หน้า 88) ได้นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้านองค์กร คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการโอเดียและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 6 องค์ประกอบ คือ รูปแบบภาวะผู้นำ ทักษะการ บรรยายภาคในองค์กร วัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างองค์กร และระบบการสร้างแรงจูงใจ

ผลการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ทำให้ได้แนวทางที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้พัฒนาครู ดังผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพบว่า แนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะการคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นการนำเสนอวิธีการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล และในระดับองค์กร เพราะการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ให้ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและผู้บริหารเป็นสำคัญ ดังนั้น

ผู้บริหารควรทำความเข้าใจแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะการคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู ก่อนที่จะวางแผน เพื่อพัฒนาทั้งในระดับองค์กรและระดับบุคคล

1.2 ในกรณีที่ต้องการเสริมสร้างคุณลักษณะการคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูเฉพาะในระดับบุคคล สามารถปรับใช้ แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะการคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูระดับองค์กรให้เล็กลง มาเป็นระดับหน่วยงานได้ โดยปรับตัวชี้วัดและแนวทาง ให้เหมาะสมกับการพัฒนาครูในระดับหน่วยงานหรือระดับกลุ่มสาระ

1.3 การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ของครู ควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่เร่งรัด เพื่อไม่ให้เกิดความตึงเครียด ซึ่งจะทำให้การพัฒนาครู ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน เพื่อทราบผลการพัฒนาครู ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการพัฒนานักเรียนด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์

2.2 ควรนำแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะการคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูไปศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างคุณลักษณะการคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู เพื่อให้มีระบบการเสริมสร้างคุณลักษณะการคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่มีประสิทธิภาพและมีวิธีการดำเนินการที่ชัดเจนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ธนกร คงรัตน์. (2560). *ปัจจัยด้านการจัดการโอเดียความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะของบุคลากรที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร กรณีศึกษา บริษัทผู้ผลิตยางรถยนต์ขนาดใหญ่ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ วท.ม.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธัญญารัตน์ บัวพันธ์. (2558). *การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สำนักงาน ก.พ. (2559). *หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การคิดเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549) ฉบับสรุป*.

กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559): ฉบับสรุป*.

กรุงเทพฯ: เพลินสตูดิโอ.

อารี พันธุ์ณี. (2555). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ไยใหม่เอ็ดดูเคท.

———. (2557). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Duffy, B. (1998). *Supporting Creativity and Imagination in the Early years*. Buckingham: Open university Press.

Essa, E. (2003). *Introduction to Early Childhood Education*. Canada: Delmar Learning.

Gordon, W. J. J. (1961). *Synerctics: the Development of Creative Capacity*. New York: Harper.

Koster, B. J. (2001). *Growing Artist: Teach Art to Young Children*. New York: Delmar.

Osborn, A. F. (1957). *Creative Imagination*. (3rd ed). New York: Charles Scridners Sons.

Schirmacher, R. (1998). *Art and Creative Development for Young Children*. Boston: Delmar.